

قاموس الكلمات في
المصحف المترجم إلى اللغة الدغانية

BACHIGAHINDA DIN BE
DAGBANLI KUR'AANI PUUNI

A

- Aadalsi..... Yelimaŋli zaŋ tum tuma
- Aadunima..... Annabi Hudu niriba
- Aaya..... Yelikpahindili
- Achiika..... Pali n-nyeli
- Aduwa..... Naawuni suhigu
- Aksa jiŋli..... Jiŋ sheli din be Palestine
tiŋgbani ni la.
- Alaama..... lahindi.
- Alahichi..... Naawuni taali ni kpəbu.
- Al-A'araab..... Larbu tiŋkpannima
- Al-A'araaf..... Goondaa din wolgi
Alizanda mini buŋum
sunsuuni
- Al-Anfaal..... Tobbuna
- Al-Arshi ..... Naawuni nam garo.
- Albarika..... Bərisuŋ.
- Alchibla..... Bə ni zaandi kpari sheli
n-jəmdi Naawuni.
- Aliheeri..... Vənyeŋga.
- Ali'umma..... Nyaandoliba.
- Alizanda..... Naawuni yolsibu yili.

- Alizini..... Naawuni binnamda shəŋja
O ni nam ni buŋum.
- Aliwolla..... Maŋ kasi niŋbu.
- Alkalimi..... Binsabrigu.
- Alkunuutu..... Maŋ gbargi ti Naawuni.
- Al-Kursiyyu..... Naawuni nam kuya.
- Amaana..... Iarigu bee be ni zaŋ shəli
m-puhi gulibu,
- Anfaani..... Binsheyu din mali sɔŋsim
n-ti bəhigu
- Arafa..... Polo shəli Arafa zoli ni be
di puuni la.
- Arzichi..... Buni.
- Ashaara..... kəhilu.
- Azaaba..... Naawuni tibli dargibu.

B

- Badar tobu..... Tobu shəŋja puuni Annabi
Muhammadu ni daa tuhi
- Baitul Ma'amuur..... Yili shəli Malaakanim' ni gindi
zuŋusaa.
- Baitul Mukaddas..... Aksa jinli.

Banii Israaila.....	Annabi Ya'akuba bihi.
Barzahu.....	Sayili / Limsibu / Gballi ni bəhigu
Basiira.....	Suhuneli /Niŋkpali
Bayaani.....	Yεltɔya kahigibu
Bushaara.....	Suhupelli lahibali

C

Chefura.....	Dun ninj gutulunsi ni Naawuni yolsa.
Chiyaama.....	Zaadali

D

Darza.....	Tibginsim
Diinaari.....	Salima liyiri
Dirham.....	Woya (anʒilfa liyiri)
Diyya.....	Nyεvuli yihibu samli
Dunia.....	Bəhigu din miri

F

Faaris.....	Iran tiŋgbani ni
Faasichi.....	Ninvuŋ so ḥun kpeeyi ka che Naawuni soli

Fahim.....	Karim gbaabu, bee tuma Baŋbu
Farilla.....	Naawuni ni niŋ sheli talahi O daba zuyu
Fassara.....	Yεltɔya gbinni
Fidaawu.....	Maŋ zuyu yɔbu
Fidiya.....	Nandaamba dihibu
Fitina.....	Damli / Furminsí / Bobli /Dahimbu

G

Gaafara..... Che m-paŋ

H

Hachi.....	Talahi din ʒe ninsala zuyu
Haddi.....	Muslinsi daadiini tibli dargibu
Hadiisi.....	Annabi yεltɔya
Haila.....	Payá sɔrlim
Halali.....	Bε ni sayı ti sheli
Hallaka.....	Bahiyoli
Haliifa.....	Gbaŋlana

Haraamu.....	Bε ni mօŋ sheli
Haʒi.....	Naawuni duu kaabu din niŋ talahi
Hichima.....	Yemgolina
Hijaabi.....	Sayili
Hisaabi dali.....	Saliya karibu dabsili
Hiʒira.....	Muslim zaŋ o daadiini yi n-zo n-labi Muslinsi tiŋgbani ni
Hudaibiyya maligu.....	Annabi mini chefurinim' sunsuuni maligu
Hutuba.....	Naawuni daba sayisibu

I

Ibaada.....	Naawuni jema
Idda.....	Paya ʒini chira sheŋja ka bi miri doo
Ihlaasi.....	Ninsala tum ka di nyela Naawuni zuŋu.
Ihraami.....	Haʒi bee Umra niyya
Iimaani.....	Yelimanjtibo
I'itikaafi.....	Ninsala kahi labi jiŋli ni n-ti jemdii Naawuni
Ikaama.....	Jiŋli yiŋisibu

Ilhaami.....	Naawuni bañsibu
Injiila.....	Annabi Issa litaafi
Israaila.....	Annabi Ya'akuba
Istbraa'i.....	Bε wolgi paya ni o yidana sunsuuni chira shεŋja, ka o naan miri o.
Istabrak.....	Silki din bala
Istijraaji.....	Naawuni puysiibu
Istidraaki.....	Baŋbu
Istigfaari.....	Gaafara bøbu Naawuni sani
Izibli.....	Alkur'aani pubu bupihiyobu vaabu yim

J

Jamaraat.....	Shintaŋ kuya labbu shee
Jidaali.....	Namgbankpeeni
Jihaadi.....	Naawuni daadiini zuyu tuhibu
Jifa.....	Biŋkpiŋ
Jizya.....	Tiŋgbani farku
Juudiyyi.....	Annabi Nuhu ḥarim ni daa zani zoli sheli zuyu maa
Juzu'i.....	Alkur'aani pubu bupihita vaabu yim.

K

Kabara..... Allaahu Akbar yεlibu

Kadara..... Naawuni zaligu

Kafaara..... Ninsala ni yεn tum
sheli ka Naawuni
nyεhi o zunubsi

Karaama..... Naawuni dabasuma ni
tumdi lahiżibsi shεja

Kintaari..... Buni pam

Kisaasi..... Niżlabsi

Kuraishinima..... Annabi Muhammadu
zuliya

L

Laahira..... Zaadali

Lauhul-Mahfuuzu..... Woli sheli puuni Naawuni
ni sabi din kam yεn niż
Dunia hali ni Zaadali

Limam..... Adiini toondana

M

Makruuhi..... Be ni zayisi sheli

Malaika..... Naawuni ni zañ neesim nam
binnamdi shεja

Maniyyi..... Dablim kom

Marjaani.....	Kpantana
Miikaati.....	Bε ni kpiyiri haʒi niyya sheli polo
Miizaani.....	Naawuni daba tuuntumsa binzahindigu
Mina.....	Bε ni labri shintaŋ kuya sheli polo
Miskiini.....	Nandana
Miyiraaji.....	Annabi Muhammadu zuγusaa dubu
Mubaah.....	Din niŋbu nyε halalsi
Mubaahala.....	Ka n-ti taba
Mubaaya'a.....	Doligu daalikauli kpiyibu
Munaafasa.....	Taba kpayibu n-zaī kana aliheeri tuma shee
Munaakashा.....	Taba vihibu
Mushriki.....	Dun jemdi sheli m-pahi Naawuni zuyu
Muslimi.....	Dun zaŋ o maŋ zaa n-ti Naawuni

Mustahabi.....	Bε ni yu sheli
Mutuaraha.....	Karimbibi taba sunsuuni bəhisı
Muumini.....	İ̄nun ti Naawuni yəlimaňlı
Muzaahara.....	Ayirimo tobu
Muzdalifa.....	Luyusheli alahižinim' ni gahindi shintaŋ kuya
Muγujiza.....	Lahizibsi din ka ȝimali

N

Naafila.....	Naawuni jəma din pa talahi
Nasara.....	Ninsala nyęŋ o dima
Nashaaranima.....	Annabi Issa nyaandoliba
Ni'ima.....	Naawuni yolsigu
Nifaas.....	Paydøyiso ȝim

R

Rahama.....	Naawuni Nambəzəbo
Rajab.....	kpini goli
Rajm.....	kuyulabli
Riba.....	layinyɔri
Ridda.....	Ninsala zayısi Muslinsi ka labi chefuritali ni

Rubu'i.....	Izibli vaabu yim bunahi puui
Ruhubaani.....	Dolodolo limamanima
Rukuu'i.....	jinli puhibu shee kurumbu
S	
Saawora.....	Jina tobu
Sadaachi.....	Paya zuyu liyiri
Samuudunima.....	Annabi Salihu niriba
Shariyya.....	Muslinsi daadiini zalikpana
Shahawa.....	Korsi
Shirku.....	Ninsala bo nyintaa ti Naawuni
Sidratul Muntaha (nayatibcheriga).....	Ti' sheli din be sagbana ayɔpoin bahigu la
Siraati.....	Daribo (kodoriko) sheli din be Alizanda mini buyum sunsuuni la.
Sulhu.....	Maligu
Sumuni.....	Izibli vaabu yim Bunii puuni
Sundus.....	Ago (silki) sitiri sheli din timsa
Sunna.....	Annabi Muhammadu Soli
Suurili.....	Aayanim' pilgu ni di

bahigu

Suzuuda..... Gbeyu ñme n-ti
Naawuni

Sahibenima..... Annabu Muhammadu
zonima

T

Tabuuka..... Tobu shëja puuni Annabi
Muhammadu ni daa tuhi

Tahajjud..... Yuñtisuyu jiñli puhibu

Tahliili..... Laailaha illallaahu
yelihu

Taimama..... Tañkpayu zañ niñ kasi ka
tooi jem Naawuni

Takbiiri..... Naawuni yuli tibgibu

Taraawihi..... Asam jiñli

Tasbiihi..... Naawuni simsibu

Tauhiidi..... Naawuni gañsibu

Tuuba..... Zo n-yi tuumberi ni

Tuufaani..... kokpeyu

U

Uhdu tobu..... Muslinsi tobu shëja
puuni Annabi ni daa
tuhi

Ummiyi ..... Ðum bi karim, ka mi
ku tooi sabi

Umra ..... Naawuni duu kaabu
din kpeŋ bi paai
Haʒi

W

Wa'azu ..... Naawuni daba sayisibu

Wahayi ..... Naawuni tuuntali n-zanj
kana Annabinim' sani

Waajibi ..... Din niŋ talahi

Waliyyi ..... Naawuni sima

Wokati ..... Saha

Woluusa ..... Naafila jinj sheli din puhiri
wuntaŋ palli

Y

Yaakuutu ..... ŋmanamsi

Yadda ..... Sayi ti

Yahuudunima ..... Annabi Musa nyandoliba

Z

Zaamani ..... Saha

Zabaaniya.....	Buyum Malaakanima
Zakka.....	Faranim' tarli din be bundannim' arzichi puuni
Zamzam.....	Alibarka ko' sheli din be Makka la
Zihaari.....	Doo yi yeli ni o yi doni o paya, o doni o ma
Zina.....	Doo ni paya layimbu ka di pa ni amiliya soli.
Zindiichi.....	İ̄un s̄oyiri o ch̄efuritali ka yihiri Muslinsi polo ni
Zualinsi.....	ŋarigu
Zunubsi.....	Naawuni taali ni kp̄ebu
Žaahiliyya.....	Žemana sheňa din daa gari p̄oi ni Muslinsi kandi na
Žahannama.....	Buyum yili sheli
Ženaba.....	Dotali ni payatali dayiri
Žewaabi.....	B̄ohigu labsibu

